

Praktisch Personen- en Familierecht

Charlotte Phillips

3^e editie

Noordhoff

Praktisch Personen- en Familierecht

Charlotte Phillips

Derde editie
Noordhoff

Ontwerp omslag: G2K

Omslagillustratie: Charlotte Phillips

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen, of via het contactformulier op www.mijnnoordhoff.nl.

De informatie in deze uitgave is uitsluitend bedoeld als algemene informatie. Aan deze informatie kunt u geen rechten of aansprakelijkheid van de auteur(s), redactie of uitgever ontlenen.

Wij maken bij Noordhoff sinds 2009 bewust keuzes om onze impact op het klimaat te verkleinen. We volgen de klimaatdoelen van het Klimaatakkoord van Parijs. Scan de QR-code voor meer informatie over ons duurzaamheidsbeleid.

Zo is dit product gemaakt van FSC®-gecertificeerd papier en ander gecontroleerd materiaal. Wij gebruiken plantaardige inkt en onze lijmen zijn op waterbasis en afbreekbaar. Hierdoor is dit product goed te recyclen na gebruik.

0 / 26

© 2026 Noordhoff Uitgevers bv, Groningen/Utrecht, Nederland.

Deze uitgave is beschermd op grond van het auteursrecht. Wanneer u (her)gebruik wilt maken van de informatie in deze uitgave, dient u vooraf schriftelijke toestemming te verkrijgen van Noordhoff Uitgevers bv. Meer informatie over collectieve regelingen voor het onderwijs is te vinden op www.onderwijsauteursrecht.nl.

This publication is protected by copyright. Prior written permission of Noordhoff Uitgevers bv is required to (re)use the information in this publication.

ISBN(ebook) 978-90-01-19712-4

ISBN 978-90-01-19711-7

NUR 820

Serie Praktisch Recht

Praktisch Arbeidsrecht
Praktisch Bedrijfsrecht
Praktisch Bestuursprocesrecht
Praktisch Bestuursrecht
Praktisch Bijzondere Overeenkomstenrecht
Praktisch Burgerlijk Procesrecht
Praktisch Europees recht
Praktisch Fiscaalrecht
Praktisch Gezondheidsrecht
Praktisch Goederenrecht
Praktisch Internationaal recht
Praktisch Jeugdrecht
Praktisch Ondernemingsrecht
Praktisch Personen- en Familierecht
Praktisch Staatsrecht
Praktisch Straf(proces)recht
Praktisch Verbintenissenrecht

Woord vooraf

Praktisch Personen- en Familierecht is bestemd voor studenten in het hoger (juridisch) beroepsonderwijs. Het boek bevat een praktijkgerichte, systematische en samenhangende behandeling van het personen- en familierecht.

Door middel van praktijkvoorbeelden, casuïstiek, figuren en jurisprudentie wordt de stof voor de student begrijpelijk en toegankelijk gemaakt. Na bestudering van de stof kunnen studenten hun kennis testen met tussenvragen die in elk hoofdstuk zijn opgenomen. Daarnaast bevat ieder hoofdstuk een aantal studie-eindvragen, bestaande uit casussen met toepassingsvragen. Daarmee kunnen studenten toetsen of ze de theorie in de praktijk kunnen brengen.

Door een duidelijke uitleg van de stof aan de hand van pakkende praktijkvoorbeelden kunnen studenten in een relatief korte periode een solide basiskennis van het personen- en familierecht opdoen.

Praktisch Personen- en Familierecht behandelt de volgende onderwerpen:

- Algemene bepalingen en naamrecht
- Woonplaats en burgerlijke stand
- Huwelijk en geregistreerd partnerschap
- Gemeenschap van goederen en huwelijkse voorwaarden
- Einde huwelijk en geregistreerd partnerschap
- Afstamming en adoptie
- Gezag en kindbeschermingsmaatregelen
- Curatele, bewind en mentorschap
- Erfrecht

Aanvullende informatie en (voorbeeld)antwoorden op de tussen- en studie-eindvragen zijn te vinden op www.studiemeester.noordhoff.nl.

Charlotte Phillips
December 2025

Inhoud

Inleiding 9

- 1 Algemene bepalingen en naamrecht 11**
 - 1.1 Plaats van het personen- en familierecht 13
 - 1.2 Juridische persoon 14
 - 1.3 Bloed- en aanverwantschap 17
 - 1.4 Familie- en gezinsleven 21
 - 1.5 Voornaam 29
 - 1.6 Geslachtsnaam 31
 - Samenvatting 39
 - Studie-eindvragen 41

- 2 Woonplaats en burgerlijke stand 43**
 - 2.1 Woonplaats 45
 - 2.2 Registers burgerlijke stand 49
 - 2.3 Geboorteakte 52
 - 2.4 Overlijdensakte 57
 - Samenvatting 60
 - Studie-eindvragen 62

- 3 Huwelijk en geregistreerd partnerschap 65**
 - 3.1 Huwelijk 67
 - 3.2 Vereisten huwelijk 71
 - 3.3 Nietigverklaring huwelijk 78
 - 3.4 Geregistreerd partnerschap 83
 - 3.5 Rechten en verplichtingen van echtgenoten en partners 87
 - Samenvatting 95
 - Studie-eindvragen 97

- 4 Gemeenschap van goederen en huwelijkse voorwaarden 99**
 - 4.1 Gemeenschap van goederen 101
 - 4.2 Ontbinding gemeenschap 108
 - 4.3 Huwelijkse voorwaarden 114
 - 4.4 Verrekenbedingen 116
 - Samenvatting 121
 - Studie-eindvragen 123

5	Einde huwelijk en geregistreerd partnerschap	125
5.1	Echtscheiding/ontbinding geregistreerd partnerschap	127
5.2	Alimentatie	134
5.3	Ouderschapsplan	147
5.4	Scheiding van tafel en bed	150
	Samenvatting	152
	Studie-eindvragen	154
6	Afstamming en adoptie	157
6.1	Ouderschap	159
6.2	Ontkenning ouderschap	164
6.3	Erkenning en gerechtelijke vaststelling ouderschap	169
6.4	Donorschap	175
6.5	Adoptie	178
	Samenvatting	182
	Studie-eindvragen	183
7	Gezag en kindbeschermingsmaatregelen	185
7.1	Ouderlijk gezag en voogdij	187
7.2	Ondertoezichtstelling	198
7.3	Uithuisplaatsing	203
7.4	Gezagsbeëindigende maatregel	206
7.5	Recht op omgang, informatie en consultatie	211
	Samenvatting	214
	Studie-eindvragen	216
8	Curatele, bewind en mentorschap	219
8.1	Ondercuratelestelling	221
8.2	Onderbewindstelling	231
8.3	Mentorschap	243
8.4	Verhouding curatele, bewind en mentorschap	250
	Samenvatting	252
	Studie-eindvragen	254
9	Erfrecht	257
9.1	Erfopvolging bij versterf	259
9.2	Wettelijke verdeling nalatenschap	264
9.3	Erfopvolging bij testament	269
9.4	Afwikkeling	279
	Samenvatting	283
	Studie-eindvragen	285

Kernbegrippenlijst 286

Bronnen 295

Illustratieverantwoording 296

Register 297

Inleiding

Dit boek behandelt het personen- en familierecht, een veelomvattend rechtsgebied. In elk hoofdstuk staat een onderdeel van het personen- en familierecht centraal. In hoofdstuk 1 bespreken we de algemene bepalingen en het naamrecht. In hoofdstuk 2 komen de woonplaats en de burgerlijke stand aan bod. Hoofdstuk 3 behandelt het huwelijk en het geregistreerd partnerschap en in hoofdstuk 4 gaan we in op de wettelijke gemeenschap van goederen en de huwelijkse voorwaarden. Hoofdstuk 5 gaat over het einde van het huwelijk en het geregistreerd partnerschap. Hoofdstuk 6 behandelt afstamming en adoptie, gevolgd door gezag en kindbeschermingsmaatregelen in hoofdstuk 7. In hoofdstuk 8 bespreken we curatele, bewind en mentorschap. Tot slot maken we in hoofdstuk 9 kennis met het erfrecht, dat vaak als apart rechtsgebied wordt gezien.

Het personen- en familierecht is geregeld in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (BW), het erfrecht in Boek 4 van het BW.

Ieder hoofdstuk heeft een vaste structuur en begint met een openingscasus, die als rode draad door het hoofdstuk loopt. Aan de hand van actuele en pakkende voorbeelden, jurisprudentie en figuren wordt de stof uitgelegd en worden begrippen nader toegelicht. Verder zijn in ieder hoofdstuk tussenvragen opgenomen. Door deze vragen te beantwoorden kun je tijdens het bestuderen van de stof controleren of je de uitleg hebt begrepen. Aan het eind van elk hoofdstuk staan een samenvatting en een aantal studie-eindvragen. Hiermee kun je toetsen of je de stof uit het bestudeerde hoofdstuk kunt toepassen. De antwoorden op de tussenvragen en studie-eindvragen vind je op de website bij het boek. Belangrijke begrippen staan in de kernbegrippenlijst die achter in het boek is opgenomen.

Algemene bepalingen en naamrecht

Wat verstaan we onder het begrip 'juridische persoon'? Wanneer is er sprake van bloed- en aanverwantschap? Wat wordt bedoeld met familie- en gezinsleven en hoe ontstaat het? En waarom is een naam zo belangrijk? In dit hoofdstuk gaan we in op deze vragen.

1

- 1.1 Plaats van het personen- en
familierecht 13
- 1.2 Juridische persoon 14
- 1.3 Bloed- en aanverwantschap 17
- 1.4 Familie- en gezinsleven 21
- 1.5 Voornaam 29
- 1.6 Geslachtsnaam 31
- Samenvatting 39
- Studie-eindvragen 41

OPENINGSCASUS | **Familierecht of familieonrecht?**

Esra Polat woont in Utrecht. Zij heeft een paar jaar geleden haar studie hbo-rechten afgerond en werkt nu als juridisch medewerker bij De FamilieAdvocaat, een advocatenkantoor gespecialiseerd in het personen- en familierecht. Esra komt zelf uit een grote familie. Zij heeft twee oudere zussen en een jongere broer. Ook is er een flink aantal neefjes en nichtjes. Esra heeft veel contact met Mia, haar oudste zus. Mia en haar ex-partner Brian hebben een 8-jarig zoontje, Dylan. Zo nu en dan vraagt Mia of Esra een avondje kan oppassen, iets wat Esra graag doet. Dylan weet dat Esra 'iets doet' met familie zaken en nu hij wat ouder wordt, krijgt hij steeds meer interesse in zijn eigen familie. Zo vroeg Dylan recentelijk hoe het eigenlijk zit tussen hem en Esra: wat is hun familieband?

Bij De FamilieAdvocaat houdt Esra zich bezig met echtscheidingszaken en alles wat daarbij komt kijken, zoals alimentatie, omgangsregelingen en ouderlijk gezag. Daarnaast zijn er zaken waarin moet worden vastgesteld wie de juridische of biologische ouder is van een kind, of iemand wil zijn naam wijzigen. Juist de

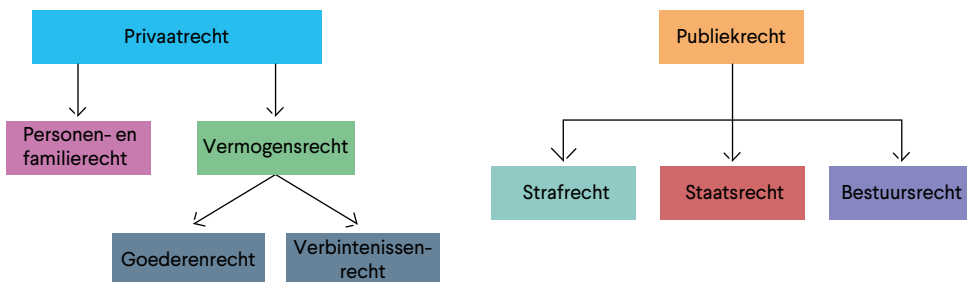
enorme diversiteit in onderwerpen is wat het personen- en familierecht zo boeiend maakt.

Momenteel houdt Esra zich bezig met de zaak van Netty en Peter. Hun zoon Cas is eerder dit jaar gescheiden van Natasja, met wie hij een dochter heeft: de 3-jarige Noëlle. Omdat Cas en Natasja allebei veel werkten, hebben Netty en Peter altijd een groot deel van de zorg voor Noëlle op zich genomen. Toen Cas en Natasja uit elkaar gingen, bleef Noëlle bij Natasja wonen. Die besloot dat Netty en Peter geen contact meer mochten hebben met hun kleindochter. Netty en Peter zijn ten einde raad: ze missen Noëlle zo ontzettend!! Noëlle had bij hen haar eigen slaapkamer en was er elke week zeker drie dagen. En toen Natasja voor haar werk maandenlang in het buitenland zat, was Noëlle het grootste deel van de tijd bij oma Netty en opa Peter. Dat hun relatie met Natasja niet bepaald goed was, wisten Netty en Peter wel, maar dit hadden ze niet zien aankomen. Nu hebben ze Esra gevraagd om uit te zoeken of ze niet gewoon recht hebben op omgang met Noëlle. Het kan toch niet zo zijn dat ze Noëlle nooit meer zullen zien?

1.1 Plaats van het personen- en familierecht

Het Nederlandse rechtssysteem kan worden ingedeeld in het publiekrecht en het privaatrecht. In het publiekrecht heeft de overheid altijd een rol in relatie tot burgers of bedrijven. Deze rol kan worden uitgeoefend op nationaal niveau, bijvoorbeeld door de regering of het Openbaar Ministerie, of op lokaal niveau, bijvoorbeeld door een gemeente. Onder het publiekrecht vallen het strafrecht, het staatsrecht en het bestuursrecht. Het privaatrecht ziet op alle juridische betrekkingen tussen personen onderling, waarbij de overheid in beginsel geen rol speelt. Het privaatrecht wordt ook wel burgerlijk recht of civiel recht genoemd en kan op diverse manieren worden ingedeeld. De keuze van indeling in dit boek betekent niet dat een andere indeling minder goed of verkeerd is. Het personen- en familierecht is een van de twee hoofdonderdelen van het privaatrecht. Het tweede hoofdonderdeel is het vermogensrecht, dat gaat over rechtsrelaties die op geld waardeerbaar zijn. Onder het vermogensrecht vallen het goederenrecht en het verbintenissenrecht, rechtsgebieden waar we in dit boek verder niet op ingaan. Schematisch ziet het eruit als in figuur 1.1.

Figuur 1.1 Plaats van het personen- en familierecht

Het personen- en familierecht is een veelomvattend rechtsgebied. Het gaat over mensen en over hun situatie in familierechtelijk verband. Wat wordt hiermee precies bedoeld? Denk aan het naamrecht en afstamming, huwelijk en echtscheiding, familie- en gezinsleven of gezag over minderjarigen. Als we het hebben over een persoon, dan kan dat een natuurlijk persoon zijn of een rechtspersoon.

CASUS **Wie is welke persoon?**

Natuurlijk
persoon

Esra is een natuurlijk persoon (een mens van vlees en bloed): zij heeft een naam en staat in een bepaalde verhouding ten opzichte van haar familieleden.

Rechtspersoon

Behalve natuurlijke personen zijn er ook rechtspersonen. Dit zijn bijvoorbeeld bedrijven, stichtingen of verenigingen. Het advocatenkantoor waar Esra werkt is een rechtspersoon.

Voor een goed begrip van het personen- en familierecht maken we in dit hoofdstuk eerst kennis met een aantal algemene bepalingen. Deze bepalingen vormen de basis van het personen- en familierecht. In de rest van het boek komen deze begrippen telkens terug. Ook kijken we naar het naamrecht.

1.2 Juridische persoon

Persoon

De wet geeft geen definitie van het juridische begrip 'persoon'. Maar wat verstaan we dan juridisch gezien onder dit begrip? Een persoon is degene die drager van rechten en verplichtingen kan zijn. Het kunnen hebben van rechten en verplichtingen wordt ook wel rechtsbevoegdheid genoemd.

Rechts-
bevoegdheid

Rechtsbevoegdheid wil zeggen: bevoegdheden die iemand heeft op basis van de wet.

CASUS | **Esra als persoon**

Esra is een persoon en daarmee heeft zij rechtsbevoegdheid. Esra kan bijvoorbeeld een arbeidsovereenkomst en andere overeenkomsten aangaan, eigenaar zijn van een

woning, met iemand trouwen, een testament opstellen en het gezag over kinderen uitoefenen.

Grondwet

Volgens art. 1:1 lid 1 BW is iedereen in Nederland vrij en bevoegd tot het hebben van burgerlijke rechten. Iedereen is dus rechtsbevoegd. Uit deze bepaling vloeit ook voort dat elke inwoner van Nederland op gelijke wijze rechtsbevoegd is. Dat betekent dat verschillen in bijvoorbeeld geslacht, afkomst, seksuele voorkeur, godsdienst of maatschappelijke status geen rol spelen bij de vraag of iemand rechten en verplichtingen kan hebben. Esra heeft bijvoorbeeld dezelfde rechtsbevoegdheid als haar broer en zussen, haar ouders en haar werkgever. Het gelijkheidsbeginsel en het discriminatieverbod zijn vastgelegd in art. 1 van de Grondwet, waarop art. 1:1 BW is gebaseerd. De Grondwet is de hoogste nationale wet in Nederland en bevat de grondrechten van elke persoon die zich in Nederland bevindt.

Persoonlijkheid

Het zijn van een persoon, ook wel de persoonlijkheid genoemd, begint bij de geboorte van een kind. Aanvullend vereiste is dat het kind levend ter wereld komt. Art. 1:2 BW bepaalt namelijk dat als een kind dood ter wereld komt, het wordt geacht nooit te hebben bestaan. Sinds 2019 is het wel mogelijk de geboorte van een kind dat levenloos ter wereld komt officieel te laten opnemen in de Basisregistratie Personen (BRP). Voor ouders van deze kinderen was dit een belangrijk moment. Tot die tijd bestond een doodgeboren kind formeel niet.

volkskrant.nl 4 februari 2019, geraadpleegd op 13 april 2025

Ouders kunnen levenloos geboren kindje laten opnemen in bevolkingsregister: 'Dat was de erkenning die we zochten'

Dankzij een wetswijziging kunnen doodgeboren kinderen sinds maandag worden ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP). Een emotioneel moment voor de ouders.

'Ik heb geen oog dichtgedaan.' Nancy Khallady kijkt gespannen naar het afsprakenscherf in de wachtkamer van het gemeentehuis in Lelystad. Tussen haar duim en wijsvinger klemt ze een bonnetje met haar volgnummer: A453. 'Gekozen product: Verzoek registratie levenloos geboren' staat eronder. Het is de nieuwste optie in het afsprakensysteem van het gemeentehuis.

'Ik heb hier al die tijd op gewacht', zegt Nancy. Samen met haar man Adil laat ze vandaag dochter Soraya inschrijven bij de gemeente. Het meisje is op 23 juni 2011 geboren en gestorven. Ze werd twintig weken en zes dagen. Emotioneel gezien was ze de afgelopen acht jaar onlosmakelijk verbonden met het gezin, formeel niet. Van Soraya's geboorte werd nooit aangifte gedaan. Anders dan haar broers en zussen kwam ze niet voor in de overheidssystemen. Een wit mapje met foto's en een doktersverklaring was het enige tastbare bewijs van haar bestaan. 'We waren op papier niet compleet', zegt Nancy.

Art. 1:2 BW bepaalt verder dat een ongeborn kind als geboren wordt aangemerkt als het belang van dat kind daarom vraagt. Wanneer is daarvan sprake?

In bepaalde situaties kan een kinderbeschermingsmaatregel al nodig zijn voordat een kind is geboren. Bijvoorbeeld wanneer de aanstaande moeder zichzelf, en daarmee het ongeborn kind, in gevaar brengt door alcohol- en/ of drugsgebruik. De rechter kan dan een ondertoezichtstelling uitspreken over het ongeborn kind. In de praktijk komt dat erop neer dat er een jeugdzorgwerker (ook wel gezinsvoogd of jeugdbeschermer genoemd) wordt aangesteld. Die maakt samen met de moeder afspraken, gericht op het voorkomen of beperken van beschadiging van het ongeborn kind.

kinderbescherming.nl geraadpleegd op 13 april 2025

Bescherming van nog niet geboren kinderen

Soms lopen ongeborn kinderen risico en hebben ze bescherming nodig. Heeft vrijwillige begeleiding en voorlichting geen effect? Dan kan de overheid ingrijpen.

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat er een aantal risicofactoren zijn voor een ongeborn kind. Bijvoorbeeld:

- de moeder is slachtoffer van geweld
- de moeder heeft psychische problemen
- de moeder is ongewenst zwanger
- de moeder heeft een verstandelijke beperking
- de moeder rookt of drinkt alcohol of gebruikt drugs tijdens de zwangerschap
- het gezin is dakloos

Dit soort factoren kunnen ervoor zorgen dat ongeborn kinderen bijvoorbeeld te vroeg geboren worden of een laag geboortegewicht hebben. Ze hebben ook meer kans op chronische ziekten zoals astma, ADHD en foetaal alcoholyndroom.

Een ondertoezichtstelling is een vorm van gedwongen hulp en wordt het meest gebruikt om een ongeborn kind te beschermen. Het doel is om ernstige schade voor het kind te voorkomen of beperken.

De ouders krijgen een gezinsvoogd (ook wel jeugdbeschermer genoemd). Zij moeten de aanwijzingen van de gezinsvoogd opvolgen. Daarnaast krijgen zij specifieke begeleiding en hulp tijdens de zwangerschap, bijvoorbeeld van verslavingszorg of een gynaecoloog. Tijdens de ondertoezichtstelling bekijkt de gezinsvoogd ook of de ouders na de geboorte zelf voor hun kind kunnen zorgen.

Een andere situatie waarin het in het belang van een ongeborn kind is om als geboren te worden beschouwd, is bij een nalatenschap. Om als erfgenaam te worden aangemerkt, moet iemand bestaan. Met behulp van art. 1:2 BW kan een ongeborn – en dus nog niet bestaand – kind toch erfgenaam zijn, mits het levend ter wereld komt. Op dat moment heeft de rechtsbevoegdheid in het belang van het kind terugwerkende kracht. Dat wil zeggen dat het kind al recht heeft op de erfenis voordat het geboren is.

Persoonlijkheid eindigt als iemand overlijdt. Alle rechten en verplichtingen die op dat moment nog bestaan, gaan over op de erfgenamen.

Tussenvragen

1.1

Geef twee andere benamingen voor het privaatrecht.

1.2

Wat wordt verstaan onder het begrip 'persoon'?

1.3

Vanaf welk moment is sprake van persoonlijkheid?

1.3 Bloed- en aanverwantschap

We weten nu wat de juridische betekenis is van het begrip 'persoon'. In deze paragraaf kijken we eerst naar de bloedverwantschap en dan naar de aanverwantschap van natuurlijke personen.

1.3.1 Bloedverwantschap

Biologische
bloedverwant-
schap

Bloedverwantschap duidt op de relatie tussen personen op basis van de geboorte uit bepaalde ouders. Dit wordt ook wel biologische bloedverwantschap genoemd.

CASUS Biologische bloedverwantschap Esra

Er is sprake van biologische bloedverwantschap tussen Esra en haar ouders, tussen Esra en haar broer en zussen, en tussen

Esra en haar neefjes en nichtjes. Ook tussen Esra en Dylan, het zoontje van haar zus Mia, bestaat biologische bloedverwantschap.

Juridische bloed-
verwantschap

Als we kijken naar het juridische begrip bloedverwantschap, dan is dit meeromvattend dan biologische bloedverwantschap. Juridische bloedverwantschap kan op verschillende manieren ontstaan.

Als de moeder van een kind op het moment van de geboorte getrouwd is met een vrouw of man die geen biologische band heeft met het kind, dan ontstaat er juridische bloedverwantschap tussen het kind en die man of vrouw (art. 1:199 en 1:198 BW). Dit is ook het geval bij een geregistreerd partnerschap.

Wanneer er geen sprake is van een huwelijk of geregistreerd partnerschap, kan door erkenning juridische bloedverwantschap ontstaan (art. 1:203 BW e.v.). Bij adoptie ontstaat bloedverwantschap tussen de adoptieouder en

Familierechtelijke
betrekking

het geadopteerde kind (art. 1:229 BW e.v.). Juridische bloedverwantschap wil dus zeggen: het bestaan van een juridische relatie tussen personen, vaak aangeduid als familierechtelijke betrekking.

Bloedverwantschap bestaat in verschillende graden. In art. 1:3 lid 1 BW wordt dit als volgt omschreven:

'De graad van bloedverwantschap wordt bepaald door het getal der geboorten, die de bloedverwantschap hebben veroorzaakt. Hierbij telt een erkenning, een gerechtelijke vaststelling van het ouderschap of een adoptie als een geboorte.'

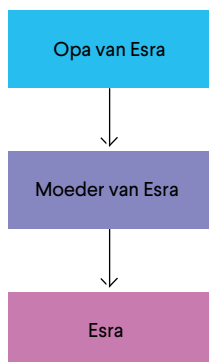
Hiermee wordt bedoeld dat elke geboorte die als het ware tussen twee personen in staat ('getal der geboorten') als een graad wordt aangemerkt. Het gaat om de afstand – in aantal geboorten – tussen twee personen.

CASUS | **Graad van bloedverwantschap Esra ↔ opa**

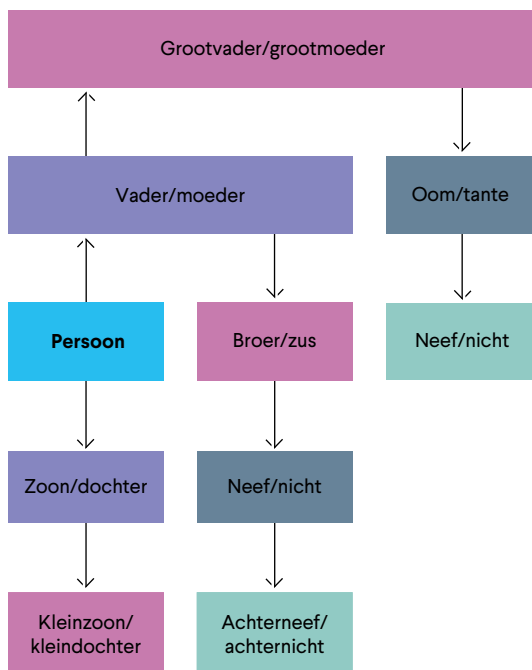
Als voorbeeld de graad van bloedverwantschap tussen Esra en haar opa (van moederszijde). In totaal vallen er twee geboorten tussen Esra en haar opa, namelijk de geboorte van Esra's moeder

en vervolgens de geboorte van Esra zelf. We kunnen daarmee vaststellen dat de bloedverwantschap tussen Esra en haar opa tweedegraads is, zoals te zien is in figuur 1.2.

Figuur 1.2
Bloedverwantschap Esra ↔ opa

Figuur 1.3
Bloedverwantschap

Om de graad van verwantschap tussen personen te kunnen vaststellen, moeten we dus kijken naar het aantal geboorten dat deze personen van

elkaar scheidt. In figuur 1.3 is de graad van bloedverwantschap van een willekeurig persoon inzichtelijk gemaakt. Dit schema kan verder worden uitgebreid met bijvoorbeeld achterkleinkinderen, overgrootouders, verdere achterneven en -nichten. Elke verbindingslijn staat voor een geboorte en moet als graad worden geteld.

Bloedverwantschap rechte linie

Uit figuur 1.3 blijkt dat ouders en kinderen bloedverwant zijn in de eerste graad. Grootouders en kleinkinderen zijn verwant in de tweede graad. In beide gevallen gaat het om verwantschap tussen twee personen, die als het ware boven of onder elkaar staan. Dit wordt bloedverwantschap in de rechte linie genoemd. In figuur 1.2 (de verwantschap tussen Esra en haar opa) is sprake van bloedverwantschap in de rechte linie.

Bloedverwantschap zijlinie

Om de verwantschap met een oom/tante, broer/zus of neef/nicht te bepalen, moeten we eerst opklimmen tot de gemeenschappelijke stamvader of -moeder. Daarbij telt elke geboorte als een graad. Vervolgens moeten we afdalen naar de oom/tante, broer/zus of neef/nicht in kwestie, waarbij weer elke geboorte geteld moet worden. Dit wordt bloedverwantschap in de zijlinie genoemd. Kijk nog eens naar figuur 1.3 en de graden van verwantschap tussen een persoon en een broer/zus, oom/tante en neef/nicht. De verwantschap tussen een persoon en een broer of zus is tweedegraads, en tussen een persoon en een oom of tante derdegraads. Verwantschap tussen een persoon en een neef of nicht is derdegraads (wanneer het de kinderen van een broer of zus zijn) of vierdegraads (wanneer het de kinderen van een oom of tante betreffen).

Er zijn verschillende redenen waarom het van belang kan zijn om de graad van bloedverwantschap vast te stellen. Zo speelt het een rol in het erfrecht. De graad van verwantschap met een overleden persoon bepaalt bijvoorbeeld of iemand als erfgenaam wordt aangemerkt en recht heeft op (een deel van) de erfenis. Verder kan verwantschap een beletsel zijn om met iemand te trouwen. Art. 1:41 BW bepaalt namelijk dat een huwelijk niet mag worden gesloten tussen bloed- en aanverwanten in de eerste en tweede graad. Daarmee is het verboden voor ouders en kinderen (eerstegraads verwanten) om met elkaar in het huwelijk te treden. Ook mogen broers en zussen of grootouders en kleinkinderen (tweedegraads verwanten) niet met elkaar trouwen. Een huwelijk tussen eerste- en tweedegraads verwanten wordt niet alleen als ongepast aangemerkt, er bestaan ook grotere risico's op inteelt of het doorgeven van erfelijke ziekten. Dit is anders wanneer mensen broer en zus van elkaar zijn door erkenning of door adoptie.

Huwelijksdispensatie

Van huwelijksdispensatie is sprake wanneer de minister van Justitie en Veiligheid toestemming geeft om te trouwen aan personen die broer en zus zijn geworden door adoptie.

Situaties huwelijksdispensatie

Huwelijksdispensatie kan, als daar gewichtige redenen voor zijn, worden verleend in de volgende situatie:

- De partners die willen trouwen zijn broers, zussen of broer en zus door adoptie. Voorwaarde is dat zij geen biologische broers, zussen of broer en zus zijn. Bij twijfel moet een DNA-rapport worden overgelegd.

Procedure huwelijksdispensatie

Een verzoek tot huwelijksdispensatie moet schriftelijk worden ingediend bij Justis.

De volgende stukken moeten worden meegestuurd:

- Een afschrift van de geboorteakte of een kopie van het paspoort van beide partners.
- Stukken waaruit blijkt dat sprake is van de omstandigheden op grond waarvan dispensatie kan worden verleend.

Let op! Bent u op een andere manier dan adoptie broer en zus geworden, bijvoorbeeld door erkenning, maar bent u ook geen biologische broers, zussen of broer en zus: licht dan uw verzoek toe.

1.3.2 Aanverwantschap

Wanneer een persoon met iemand trouwt, ontstaat er een juridische relatie tussen die persoon en de bloedverwanten van de ander. Deze relatie wordt in art. 1:3 lid 2 BW aanverwantschap genoemd. Hetzelfde geldt voor een persoon die een geregistreerd partnerschap aangaat met een ander. Uit dit wetsartikel volgt dat voor de berekening van de graden van aanverwantschap dezelfde methode wordt gevolgd als voor bloedverwantschap.

CASUS

We zagen eerder dat tussen Esra en haar opa sprake is van tweedegraads bloedverwantschap. Als Esra met iemand trouwt,

dan ontstaat tussen die persoon en Esra's opa aanverwantschap in de tweede graad.

Aanverwantschap ontstaat alleen door een huwelijk of geregistreerd partnerschap, niet door samenwoning. Wanneer iemand aanverwant is, dan leidt dit tot bepaalde bevoegdheden in zaken die gaan over gezag en voogdij, alsook verplichtingen in alimentatiezaken. Zo kan een aanverwant van een kind de rechtbank verzoeken om een voogd over dat kind te benoemen (art. 1:299 BW). Aanverwantschap wordt niet opgeheven door het eindigen van het huwelijk of geregistreerd partnerschap (art. 1:3 lid 3 BW).

Tussenvragen

1.4

Geef aan wat de graad van bloedverwantschap is tussen Esra en haar neefje Dylan.

1.5

Wanneer is sprake van aanverwantschap?

1.4 Familie- en gezinsleven

In deze paragraaf bespreken we het recht op familie- en gezinsleven. Eerst komt art. 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) aan de orde, daarna situaties waarin sprake kan zijn van family life en tot slot wanneer family life verbroken wordt.

1.4.1 Art. 8 EVRM

In art. 8 EVRM is het recht op familie- en gezinsleven vastgelegd:

‘Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.’

Family life

Uit deze bepaling volgt dat iedereen recht heeft op familie- en gezinsleven, ook wel family life genoemd. Ongerechtvaardigde inmenging in de uitoefening van dit recht door overheidsorganen is niet toegestaan.

Nauwe
persoonlijke
betrekking

Family life is ruimer dan de familierechtelijke betrekking waarvan sprake is bij het hiervoor besproken bloedverwantschap. Bij family life gaat het om het hebben van een nauwe persoonlijke betrekking met een ander, vaak een kind. Daarmee wordt niet alleen een nauwe persoonlijke band tussen ouders en kinderen bedoeld, maar ook tussen kinderen en grootouders, andere bloedverwanten of zelfs niet-bloedverwanten. Denk bijvoorbeeld aan de relatie tussen pleegouders en hun pleegkind. Er is geen bloedverwantschap, maar er kan wel degelijk een nauwe persoonlijke betrekking zijn op basis waarvan family life is ontstaan.

Samenwoning is geen vereiste voor familie- en gezinsleven, maar in veel gevallen is het wel een indicatie.

In 1979 deed het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) een belangrijke uitspraak over family life. Het betrof een zaak die door een Belgische vrouw was aangespannen tegen de Belgische regering. De uitspraak van het EHRM is bekend geworden als het Marckx-arrest.

Marckx-arrest

Marckx-arrest

Een ongehuwde moeder was van mening dat een aantal bepalingen in de Belgische wet discriminerend was en inbreuk maakte op haar recht op gezinsleven. De wet maakte namelijk onderscheid tussen kinderen geboren binnen een huwelijk en buitenechtelijke kinderen. Op grond van deze wet was een ongehuwde moeder niet van rechtswege juridische moeder van haar eigen kind. Zij moest dat kind eerst erkennen en pas dan was er sprake van juridisch moederschap.

In dit arrest overwoog het EHRM dat lidstaten ervoor moeten zorgen dat burgers een normaal gezinsleven kunnen leiden. Nationale wet- en regelgeving mag geen inbreuk maken op het recht op family life. Het EHRM oordeelde dat de Belgische wet niet in overeenstemming was met art. 8 EVRM en een inbreuk vormde op het recht op family life.

Bron: Europees Hof voor de Rechten van de Mens, 13 juni 1979, ECLI:NL:XX:1979:AC3090, NJ 1980/462

Deze uitspraak heeft ertoe geleid dat de Belgische wetgeving is aangepast. Ook voor het Nederlandse familierecht is het Marckx-arrest van groot belang geweest. Met name in kwesties over het recht op omgang, ouderlijk gezag na scheiding, uitoefenen van gezag door ongehuwde ouders, kindbeschermingsmaatregelen en de rechtspositie van pleegouders.

1.4.2 Situaties van family life

Het EHRM heeft vele uitspraken gedaan over het al dan niet bestaan van family life. Daarmee is er invulling gegeven aan dit begrip. In de volgende situaties kan sprake zijn van family life:

- tussen echtgenoten (samenwoning is geen vereiste);
- tussen een man en een vrouw die een relatie hebben die vergelijkbaar is met een huwelijk (samenwoning is geen vereiste);
- tussen ouders en een uit hun huwelijk geboren kind (vanaf het moment van geboorte; samenwoning is geen vereiste);
- tussen ongehuwde, langdurig samenwonende ouders en hun kind;
- tussen moeder en kind;
- tussen de man die het kind heeft erkend en het kind;

- tussen de biologische vader en het kind (er moet sprake zijn van bijkomende omstandigheden, zoals samenleving of omgang met het kind, verzorging van het kind, een relatie met de moeder);
- tussen naaste bloedverwanten en het kind (er moet een nauwe persoonlijke betrekking bestaan);
- tussen pleegouders of opvangouders en kind;
- tussen een niet-biologische ouder en kind.

CASUS | Met wie heeft Dylan family life?

Als we kijken naar Mia, de zus van Esra, dan zien we verschillende situaties van family life. Tussen Mia en haar zootje Dylan bestaat family life. Ook tussen Brian

(Mia's ex-partner) en Dylan is sinds Dylans geboorte sprake van family life. Mia en Brian zijn immers Dylans ouders en Dylan is geboren tijdens het huwelijk van zijn ouders.

Aangezien er geen wettelijke definitie is, wordt de vraag of er sprake is van family life regelmatig aan de rechter voorgelegd. Hierna volgt een aantal uitspraken waarin deze vraag door de rechter wordt beantwoord.

Gehuwd

Volgens vaste jurisprudentie van het EHRM bestaat tussen mensen die met elkaar getrouwd zijn gezinsleven. In de meeste gevallen houdt een huwelijk in dat mensen met elkaar samenwonen. Maar ook wanneer gehuwden niet met elkaar samenwonen, kan family life onder bepaalde omstandigheden worden aangenomen. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer partijen al wel met elkaar getrouwd zijn, maar door omstandigheden nog niet met elkaar hebben kunnen samenwonen. Van belang is dat partijen met elkaar gehuwd zijn, met elkaar samenwonen of van plan zijn met elkaar te gaan samenwonen en een gezinsleven met elkaar te leiden (Europees Hof voor de Rechten van de Mens, 28 mei 1985, NJ 1988/187).

Biologische vader

Tussen een kind en de biologische moeder bestaat automatisch family life. Dit is echter niet het geval tussen het kind en de biologische vader. Wanneer de ouders niet met elkaar gehuwd zijn, geen geregistreerd partnerschap hebben en niet met elkaar samenwonen, moeten er bijkomende omstandigheden zijn om te kunnen spreken van family life.

Bijkomende omstandigheden

In de volgende zaak gaat het om een vrouw die via kunstmatige inseminatie is bevrucht met het sperma van een man met wie zij bevriend was.

Family life met biologische vader

De man en de vrouw spraken af dat de man een rol zou spelen in het leven van het kind. Tijdens de zwangerschap werd echter duidelijk dat ze verschillend dachten over de invulling daarvan. De man was hierdoor zo teleurgesteld dat hij het contact

met de vrouw verbrak. Een paar maanden later kwam de man hierop terug. Hij legde zich neer bij het standpunt van de vrouw en wilde toch een rol in het leven van het kind krijgen. De vrouw reageerde niet. Vlak voordat het kind geboren zou worden, stuurde de man een kaart aan de vrouw om haar sterkte met de bevalling toe te wensen. Ook las hij dagelijks de geboorteaankondigingen in de krant.

Op een dag zag hij dat zijn dochter was geboren. Niet lang daarna kwam hij de vrouw met hun dochter op straat tegen. Hij sprak haar toen kort. Ze zagen elkaar nog een paar keer op straat, maar de vrouw hield alles af. Toen de partner van de man het contact weer op gang probeerde te krijgen, deed de vrouw aangifte bij de politie. Hierop verzocht de man de rechtbank te bepalen dat hij recht had op omgang met zijn dochter. Hij beriep zich op het bestaan van een nauwe persoonlijke betrekking. De rechtbank oordeelde echter dat er geen family life was tussen de man en het kind.

In hoger beroep kwam het gerechtshof tot een andere beslissing. Volgens het hof bleek uit de voorgeschiedenis dat family life tussen het kind en de man al vóór de geboorte was ontstaan. Dat het contact tussen de moeder en de man was verbroken en de man zijn dochter slechts eenmaal kort had gezien, doet hieraan niet af. Bovendien had de man sinds de geboorte van zijn dochter geprobeerd in contact met haar te komen.

De vrouw ging in cassatie tegen de uitspraak van het hof. De Hoge Raad oordeelde als volgt. De man is de biologische vader van het kind én er zijn bijkomende omstandigheden waaruit volgt dat er family life tussen hem en het kind is ontstaan. Het ontbreken van contact tussen vader en kind kan uitsluitend leiden tot verbreking van een nauwe persoonlijke betrekking wanneer sprake is van zwaarwegende feiten en omstandigheden. In deze zaak was dat volgens de Hoge Raad niet aan de orde. De vrouw werd in het ongelijk gesteld en de man kreeg recht op contact met zijn dochter.

Bron: Hoge Raad, 30 november 2007, ECLI:NL:HR:2007:BB9094

Naaste bloedverwanten

Tussen een kind en andere bloedverwanten kan eveneens sprake zijn van family life. Denk hierbij aan de relatie tussen een kind en een oom of tante, of grootouder(s). Om in dit geval te kunnen spreken van family life moet komen vast te staan dat de contacten met het kind ruimer zijn dan de gebruikelijke, in het dagelijks verkeer plaatsvindende contacten tussen het kind en de betreffende bloedverwant. Het enkele bestaan van bloedverwantschap is dus onvoldoende om family life aan te nemen. Er moeten bijkomende bijzondere omstandigheden zijn waaruit volgt dat tussen het kind en de bloedverwant een band bestaat die onder de bescherming van art. 8 EVRM valt.

De Tweede Kamer heeft in 2023 een wetsvoorstel aangenomen om de drempel voor het aannemen van family life tussen grootouders en kleinkinderen te verlagen. Het is echter nog niet duidelijk of deze wet er gaat komen en zo ja, wanneer. We gaan in dit boek daarom uit van de huidige situatie.

In de volgende zaak beoordeelt het gerechtshof of er sprake is van family life tussen een grootmoeder en haar drie kleinkinderen.

Wel family life met kleinkind 1, maar niet met kleinkinderen 2 en 3

In de nasleep van een conflict met haar dochter verzoekt een grootmoeder het gerechtshof om de volgende omgangsregeling met haar drie kleinkinderen vast te stellen:

- De kinderen verblijven maandelijks een dag(deel) bij de grootmoeder.
- De kinderen overnachten een keer per twee/drie maanden bij de grootmoeder.
- De kinderen overnachten iedere vakantie (minimaal) eenmaal bij de grootmoeder, alle drie de kleinkinderen gezamenlijk of afzonderlijk.
- De kinderen hebben een keer per week contact per Skype of een soortgelijk medium met de grootmoeder.

De grootmoeder stelt dat zij een nauwe persoonlijke betrekking heeft met de kinderen. Ten aanzien van kind 1 stelt de grootmoeder dat zij tussen 2011 en 2019 elke week heeft opgepast. Ook na het conflict met de moeder heeft de grootmoeder in augustus 2019 nog vier keer opgepast en in die periode had zij via de telefoon contact met kind 1. Daarnaast is de grootmoeder mee geweest naar schoolreisjes, zwemlessen, de avondvierdaagse en een voorstelling van het jazzballet van kind 1.

Met kinderen 2 en 3 heeft de grootmoeder wekelijks gevideobeld en zij heeft af en toe opgepast op hen.

De ouders van de kinderen willen geen contactregeling tussen de grootmoeder en de kinderen. De ouders stellen zich op het standpunt dat er geen bijkomende omstandigheden zijn waaruit blijkt dat er tussen de grootmoeder en de kinderen family life bestaat.

Het hof is van oordeel dat er sprake is van een nauwe persoonlijke betrekking tussen de grootmoeder en kind 1. Duidelijk is dat de grootmoeder in het verleden structureel op woensdag heeft opgepast op kind 1. De ouders waren op die momenten afwezig en de grootmoeder droeg verantwoordelijkheid voor de zorg- en opvoedtaken van kind 1. Ten aanzien van kinderen 2 en 3 concludeert het hof dat het contact tussen hen en de grootmoeder niet structureel en regelmatig was. Het ging om incidenteel en kortdurend oppassen, bijvoorbeeld wanneer de moeder haar nagels liet doen of onverwachts moest werken. Naar het oordeel van het hof is dit contact te summier om tot een nauwe persoonlijke betrekking met kinderen 2 en 3 te kunnen leiden.

Ondanks dat het hof dus wel family life tussen de grootmoeder en kind 1 vaststelt, wordt het verzoek om een omgangsregeling afgewezen. De relatie tussen de moeder en de grootmoeder is namelijk ernstig verstoord vanwege een incident dat tussen beiden heeft plaatsgevonden. Pogingen om het contact te herstellen, ook met behulp van hulpverlening, zijn niet gelukt. Het hof concludeert dat herstel van contact met de grootmoeder te belastend is voor kind 1 en niet van haar kan worden verlangd. Daarbij speelt mee dat kind 1 in een brief aan het hof heeft geschreven dat zij geen contact wil met de grootmoeder. Het hof is dan ook van oordeel dat omgang in dit geval in strijd is met de zwaarwegende belangen van kind 1.

Bron: Gerechtshof Amsterdam, 22 oktober 2024, ECLI:NL:GHAMS:2024:2963

CASUS | Is er sprake van family life tussen Noëlle en haar grootouders?

Esra is bezig met de zaak van Netty en Peter, die hun kleindochter Noëlle niet meer mogen zien. Tot de echtscheiding van hun zoon Cas en zijn ex Natasja zorgden Netty en Peter vaak voor Noëlle: gemiddeld zeker drie dagen per week en soms maanden achtereen als Natasja voor haar werk in het buitenland was. Esra wil Netty en Peter graag van het juiste advies voorzien. Zij onderzoekt of er family life bestaat tussen Netty en Peter en Noëlle. Netty en Peter zijn de grootouders van Noëlle en er is dus sprake van bloedverwantschap. Maar dit is onvoldoende om te kunnen spreken over family life. Daarvoor is het nodig dat er bijkomende bijzondere omstandigheden zijn, waaruit volgt dat tussen Noëlle en haar grootouders een band bestaat die onder de bescherming van art. 8 EVRM valt. Dat wil zeggen dat het contact tussen Netty en Peter en Noëlle uitgebreider moet zijn dan het contact dat normaal gesproken bestaat tussen grootouders en kleinkinderen.

Kijkend naar de uitspraak van Gerechtshof Amsterdam die we hiervoor hebben besproken, wordt niet zomaar aangenomen dat er family life bestaat tussen grootouders en kleinkinderen. Netty en Peter zouden een deel van de opvoeding en verzorging van Noëlle voor hun rekening genomen moeten hebben. Ook een langdurige, structurele omgangsregeling kan duiden op uitgebreider contact dan gebruikelijk. Netty en Peter hebben het grootste deel van Noëlles leven zeker drie dagen per week voor haar gezorgd. Dit kan worden aangemerkt als een langdurige, structurele omgangsregeling. Bovendien verbleef Noëlle maanden achtereen bij Netty en Peter als Natasja in het buitenland verbleef. Samengenomen is dit een substantieel deel van de opvoeding en verzorging van Noëlle. Hieruit kan geconcludeerd worden dat tussen Netty en Peter en hun kleindochter Noëlle sprake is van family life. Als dit daadwerkelijk door de rechter wordt vastgesteld, dan hebben Netty en Peter als gevolg daarvan recht op omgang met Noëlle.

Niet-bloedverwanten

Family life kan ook bestaan tussen een kind en een niet-bloedverwant. Een veelvoorkomende situatie is family life binnen een pleeggezin. Wanneer een kind in een pleeggezin wordt geplaatst, kan een nauwe persoonlijke betrokkenheid ontstaan tussen kind en pleegouder(s). In beginsel wordt hiervoor een termijn van minimaal een jaar aangehouden. Een pleegkind

kan na een jaar niet zomaar uit het pleeggezin naar een ander gezin of een groepsaccommodatie worden overgeplaatst. Pleegouders kunnen zich hiertegen verzetten met een beroep op art. 8 EVRM. Een dergelijk beroep slaagt alleen wanneer de rechter het in het belang van het kind vindt dat het bij de pleegouders blijft. Is dat niet het geval, dan zal het kind (ondanks dat sprake is van family life) uit het pleeggezin worden geplaatst. Dit is een geoorloofde inbreuk op het familieleven (art. 8 lid 2 EVRM). Ook als een kind korter dan een jaar in een pleeggezin heeft gewoond, kan er sprake zijn van family life.

In de volgende zaak moet het gerechtshof de vraag beantwoorden of er family life is ontstaan tussen pleegouders en pleegkind.

Family life met pleegouders

Het gaat om een meisje dat met spoed uit huis wordt geplaatst bij de pleegouders. Dit is een netwerkpleeggezin, namelijk de tante van het meisje (moederszijde) en haar partner. Nadat het meisje elf maanden bij hen heeft gewoond, is zij bij haar vader geplaatst en is er een omgangsregeling vastgesteld waarbij zij eenmaal per vijf weken een weekend bij haar voormalige pleegouders verblijft. De vader is het hiermee eens, maar de moeder niet. Zij stelt zich op het standpunt dat er geen family life is ontstaan en dat de pleegouders dus geen recht hebben op omgang met het meisje.

Het gerechtshof vat eerst kort samen wat de criteria zijn voor family life. Biologische verwantschap is een van de feiten en omstandigheden op grond waarvan een nauwe persoonlijke betrekking kan ontstaan. Maar ook andere omstandigheden zijn van belang, zoals de frequentie en duur van de contacten, of er overnachtingen plaatsvonden, de duur van de contacten in relatie tot de leeftijd van het kind en de periode waarover de contacten hebben plaatsgevonden.

Vervolgens concludeert het hof dat er sprake is van biologische verwantschap omdat de voormalige pleegmoeder van het meisje immers haar tante is. Verder zijn er bijkomende omstandigheden die maken dat er een nauwe persoonlijke betrekking is ontstaan. Toen zij uit huis werd geplaatst, was het meisje nog maar twee jaar oud en is zij opgenomen in het gezin van de voormalige pleegouders. Zij hebben haar van november 2019 tot oktober 2020 verzorgd en opgevoed, waarna zij bij haar vader werd geplaatst. Vanaf dat moment is er steeds contact geweest tussen het meisje en de voormalige pleegouders; vanaf februari 2022 heeft zij structureel eens in de vijf weken een weekend bij haar voormalige pleegouders gelogeed, waar zij nog steeds haar eigen kamertje had. Bovendien is uit onderzoek gebleken dat er sprake is van een hechtingrelatie tussen het meisje en haar voormalige pleegouders. Op basis van al deze omstandigheden is het hof van oordeel dat tussen de voormalige pleegouders en het meisje sprake is van een nauwe persoonlijke betrekking. Daaruit vloeit voort dat het meisje en de voormalige pleegouders recht hebben op omgang met elkaar.

Bron: Gerechtshof Amsterdam, 31 januari 2023, ECLI:NL:GHAMS:2023:163

1.4.3 Verbreking van family life

Family life kan worden verbroken door latere gebeurtenissen. Om verbreking van family life aan te nemen, moet worden voldaan aan strenge criteria. Bij adoptie wordt family life met de oorspronkelijke ouders verbroken. Maar als ouders uit elkaar gaan en de vertrekkende ouder niet langer samenwoont met het kind, dan heeft dit niet automatisch tot gevolg dat family life tussen die ouder en het kind eindigt. Zelfs wanneer tussen ouder en kind langere tijd geen contact is geweest, leidt dit niet zonder meer tot het verbreken van family life.

In de volgende zaak oordeelt de rechter dat family life tussen de biologische vader en zijn kinderen is verbroken.

Verbreking family life met vader

Het gaat om twee kinderen, 10 en 8 jaar oud. Hoewel niet precies duidelijk is hoe lang de moeder en de biologische vader hebben samengewoond, staat wel vast dat ze in ieder geval samenwoonden op het moment dat het oudste kind werd geboren. Ook is er gedurende een paar jaar contact geweest tussen de kinderen en de biologische vader. Hieruit volgt dat er family life is ontstaan.

Toen de kinderen 3 en 1 jaar oud waren, heeft de vader met messteken de moeder gedood en de kinderen verwond. De vader kreeg hiervoor een gevangenisstraf opgelegd van zeventien jaar met tbs en dwangverpleging. De kinderen wonen sinds de dood van de moeder in een pleeggezin en hebben geen contact meer met de vader. Gedurende een periode van zes jaar heeft de vader niet één keer naar zijn kinderen geïnformeerd. Ook legt hij de schuld voor zijn daad volledig buiten zichzelf. Op grond van deze zwaarwegende feiten en omstandigheden concludeert de rechter dat het family life tussen de vader en de kinderen is verbroken.

Bron: Gerechtshof 's-Gravenhage, 1 juni 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BQ8445

CASUS | Verbreking family life met Noëlle?

Tussen Netty en Peter en hun kleindochter Noëlle bestaat family life. Het feit dat er al enige tijd geen contact is met Noëlle heeft niet tot gevolg dat het family life is verbroken.

Tussenvragen

1.6
Wanneer is sprake van family life?

1.7
Geef een voorbeeld van een niet-bloedverwant met wie een kind family life kan hebben.

1.8

Kan eenmaal bestaand family life worden verbroken?

1.5 Voornaam

Naamrecht

In verschillende internationale verdragen is het naamrecht vastgelegd: elk kind dat wordt geboren heeft recht op een naam. Waarom is een naam eigenlijk zo belangrijk? Aan de hand van een naam kan iemand worden geïdentificeerd.

omroepwest.nl 16 maart 2023, geraadpleegd op 20 april 2025

Gevonden dode baby krijgt naam 'Mirjam van Lekkerkerk'

De overleden baby die begin maart in de Lek bij Lekkerkerk werd gevonden is donderdag in besloten kring begraven. Het levenloze lichaampje van het meisje werd op vrijdag 3 maart door een voorbijganger aangetroffen in een tas die in het water lag onderaan de Schuwacht, een dijk aan de Lek. Ze dreef mogelijk al weken rond. Naar de ouders van het meisje wordt nog altijd gezocht.

Wanneer bij een overlijden geen nabestaanden bekend zijn, ligt de verantwoordelijkheid voor de begrafenis bij de gemeente. Volgens waarnemend burgemeester Pauline Bouvy-Koene heeft de gemeente het meisje 'met veel aandacht en zorg een liefdevol afscheid gegeven'.

Omdat het kindje voor zover bekend geen naam had, mocht de burgemeester haar een naam geven. Daarbij is gekozen voor 'Mirjam van Lekkerkerk'. De naam Mirjam verwijst naar de zus van de bijbelse Mozes. Mozes werd zelf in een mandje tussen het riet aan de oever van de Nijl gevonden. Het meisje heeft 'Van Lekkerkerk' als achternaam gekregen, omdat ze daar is gevonden.

Verder is het hebben van een naam van belang voor iemands identiteit. Zo kun je (meestal) aan iemands achternaam zien tot welke familie hij of zij behoort. Ook speelt een rol het gevoel dat een bepaalde naam bij je past en uitdrukt wie je bent.

In deze paragraaf kijken we eerst naar de voornaam.

Geboorteakte

Art. 1:4 lid 1 BW bepaalt dat iemand de voornaam of voornamen heeft die in zijn geboorteakte staan. Een akte is een schriftelijk en ondertekend stuk dat gebruikt kan worden als bewijs ergens van. In dit geval het bewijs

Authentieke akte

wanneer een kind geboren is. Een authentieke akte wordt in art. 156 lid 2 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) als volgt omschreven:

‘Authentieke akten zijn akten in de vereiste vorm en bevoegdelijk opgemaakt door ambtenaren, aan wie bij of krachtens de wet is opgedragen op die wijze te doen blijken van door hen gedane waarnemingen of verrichtingen.’

Een authentieke akte is bedoeld om een feit of handeling vast te leggen en als bewijs te dienen. Een geboorteakte is een authentieke akte. Wanneer een kind wordt geboren, moet daarvan aangifte worden gedaan bij de burgerlijke stand van de gemeente. Het doel hiervan is dat de geboorte en de gegevens van het kind officieel worden geregistreerd en dat het kind formeel bestaat. Degene die de geboorteaangifte doet, moet de volgende gegevens van het kind opgeven: de voornaam of voornamen, de achternaam, geboortedatum, geboorteplaats en het tijdstip van geboorte. Deze gegevens worden allemaal opgenomen in de geboorteakte. Daarin komen ook de gegevens van de ouder of ouders te staan.

Ongepaste
voornaam

De ambtenaar van de burgerlijke stand mag niet elke willekeurige naam registreren. Hij weigert in de geboorteakte voornamen op te nemen die ongepast zijn, of gelijk zijn aan een achternaam, tenzij die achternaam ook een gebruikelijke voornaam is. Een naam wordt niet snel als ongepast aangemerkt. Scheldwoorden of een naam waarvan iemand alleen maar last ondervindt, zijn bijvoorbeeld ongepast en mogen niet. Maar een kind vernoemen naar een personage uit een televisieserie is wel toegestaan. Dit blijkt uit de volgende uitspraak.

Belana of B'Elana?

De ouders wilden hun kind B'Elana noemen, naar een personage uit de televisieserie *Star Trek Voyager*. De ambtenaar van de burgerlijke stand weigerde echter deze naam te registreren omdat een voornaam met twee hoofdletters niet is toegestaan. De ambtenaar had de tweede hoofdletter – dus de E – vervangen door een kleine letter e en de naam Belana geregistreerd. De ouders waren het er niet mee eens en verzochten de voornaam van hun dochter Belana te wijzigen in B'Elana.

Het gerechtshof oordeelde uiteindelijk dat de voornaam B'Elana aan de eisen van de wet voldoet. De ouders hadden volgens het hof voldoende duidelijk gemaakt dat *Star Trek Voyager* meer voor hen betekende dan een willekeurig televisieprogramma. Daarmee hadden ze naar het oordeel van het hof een voldoende zwaarwichtig belang bij toewijzing van het verzoek.

Bron: Gerechtshof 's-Gravenhage, 17 oktober 2007, ECLI:NL:GHSGR:2007:BB8845

Wijziging
voornaam

Volgens art. 1:4 lid 4 BW kan de rechtbank iemands voornaam wijzigen op verzoek van de persoon zelf of op verzoek van zijn wettelijke vertegenwoordiger (de ouder of voogd van een kind). Het kan gaan om een volledige wijziging van iemands naam of het toevoegen van een of meerdere namen aan een bestaande voornaam. Een verzoek tot voornaamswijziging wordt niet zomaar toegewezen en moet goed zijn onderbouwd. Redenen om een voornaam te wijzigen kunnen zijn:

- Er staat een fout in de geboorteakte. Denk aan een spelfout, een van de voornamen is vergeten of een onjuiste schrijfwijze.
- Iemands voornaam is emotioneel belastend, bijvoorbeeld als gevolg van pesten, misbruik of (psychische) mishandeling.
- Er wordt vernoemd naar een persoon met wie iemand een bijzondere band heeft of had, bijvoorbeeld een (groot)ouder, een peetoom of peettante, of een zeer goede vriend of vriendin.
- Iemand is transgender of transseksueel.
- Een voornaam is normaal in een bepaald land, maar vreemd in het Nederlands, bijvoorbeeld de Chinese naam 'Hang'.
- Er is sprake van een gewijzigde geloofsovertuiging.
- Iemand maakt al heel lang gebruik van een naam die afwijkt van zijn officiële voornaam.

Tussenvraag 1.9

Bij de geboorteangifte van Dylan door zijn vader Brian heeft de ambtenaar van de burgerlijke stand een fout gemaakt. In plaats van Dylan is de naam Dylano in de geboorteakte opgenomen. Kan deze fout hersteld worden? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

1.6 Geslachtsnaam

Achternaam

In art. 1:5 BW zijn de regels opgenomen die gaan over de geslachtsnaam, ook wel achternaam genoemd. Het is een uitgebreid en lastig te lezen wetsartikel waarin veel informatie staat. In deze paragraaf komen de belangrijkste onderdelen aan bod. Verder kijken we naar de mogelijkheden om de achternaam te wijzigen.

1.6.1 Algemene bepalingen geslachtsnaam

Art. 1:5 lid 4 BW ziet op de meest voorkomende situatie: als een kind bij geboorte in familierechtelijke betrekking staat tot twee ouders, dan mogen de ouders de geslachtsnaam van hun kind kiezen. Dit kan de naam van een van de ouders zijn. Sinds 1 januari 2024 kunnen ouders ook kiezen voor een combinatie van achternamen.

Dubbele achternaam voor kinderen

Vanaf 1 januari 2024 kunt u ervoor kiezen om uw kind een dubbele achternaam te geven. Uw kind krijgt dan de achternamen van beide ouders. Er staat geen streepje tussen de 2 achternamen.

Stel, u en uw partner krijgen een kind. Uw achternaam is Van Dijk. De achternaam van uw partner is Hassan. Vanaf 1 januari 2024 kunt u uw kind dan 1 van de volgende achternamen geven:

- Van Dijk
- Hassan
- Van Dijk Hassan
- Hassan Van Dijk

Dit geldt ook als uw achternaam al bestaat uit meer woorden. Is uw achternaam bijvoorbeeld Van der Schatte Olivier, en de achternaam van uw partner Turan? Dan kunt u kiezen voor:

- Van der Schatte Olivier
- Turan
- Van der Schatte Olivier Turan
- Turan Van der Schatte Olivier

Krijgt uw kind met dubbele achternaam later zelf kinderen? Dan zijn de mogelijkheden voor die kinderen:

- de dubbele achternaam van de vader of duomoeder
- de dubbele achternaam van de moeder
- een combinatie: beide ouders geven één van hun achternamen door.

Naamseenheid

Ouders mogen hun kind niet een zelfbedachte achternaam of de naam van bijvoorbeeld een grootouder geven. De naamskeuze van het eerste kind heeft gevolgen voor alle kinderen die erna worden geboren. Deze keuze geldt namelijk voor alle volgende kinderen van de ouders (art. 1:5 lid 8 BW). Het idee hierachter is dat er zo veel mogelijk eenheid van naam is en dat kinderen binnen één gezin niet allemaal verschillende achternamen hebben. Maken ouders geen keuze, dan krijgt het kind de naam van de vader of de duomoeder (art. 1:5 lid 5 BW).

CASUS | Esra's achternaam

Esra heeft de achternaam van haar vader: Polat. Ook haar broer en zussen heten Polat. Haar ouders hebben bij de geboorte van Esra's oudste zus ervoor gekozen dat zij de

achternaam Polat kreeg. Als gevolg hiervan heten Esra, haar andere zus en haar broer ook Polat.

Wanneer een kind alleen in familierechtelijke betrekking tot de moeder staat, dan krijgt het de achternaam van de moeder (art. 1:5 lid 1 BW). Als een kind later door erkenning in familierechtelijke betrekking komt te staan tot een tweede ouder (vader of duomoeder), dan houdt het kind in principe de achternaam van de moeder. Dit is ook het geval als door een uitspraak van de rechter de afstamming van een kind wordt bepaald (gerechtelijke vaststelling ouderschap). Op grond van art. 1:5 lid 2 BW kunnen de moeder en de andere ouder er echter ook voor kiezen om het kind de achternaam van de andere ouder te geven, of een combinatie van hun achternamen. Is het kind 16 of 17 jaar oud op het moment dat de familierechtelijke betrekking tot de tweede ouder ontstaat, dan beslist het kind zelf welke achternaam het heeft (art. 1:5 lid 7 BW).

Door alle combinaties zijn er dus veel mogelijkheden bij de keuze van een achternaam. Daar zit wel een limiet aan. Art. 1:5 lid 14 BW bepaalt namelijk: als voor een kind wordt gekozen voor een combinatie van achternamen van de ouders, en een ouder heeft zelf al een geslachtsnaam die een combinatie is van twee achternamen van ouders, dan kan maximaal één achternaam uit de combinatie worden doorgegeven.

1.6.2 Geslachtsnaam bij adoptie

De naamskeuze van een geadopteerd kind wordt in de adoptie-uitspraak van de rechter opgenomen. De regels die van toepassing zijn op adoptie staan voornamelijk in art. 1:5 lid 3 BW:

- Wanneer een kind wordt geadopteerd door een adoptievader en -moeder die met elkaar gehuwd zijn of een geregistreerd partnerschap hebben, dan krijgt het kind in principe de achternaam van de adoptievader. De adoptieouders kunnen er echter ook voor kiezen dat het kind de naam van de adoptiemoeder krijgt of een combinatie van de achternamen van de adoptieouders. Het kind kan ook zijn oorspronkelijke achternaam behouden. Tot slot is mogelijk een combinatie van zijn oorspronkelijke achternaam en de achternaam van één van de adoptieouders.
Stel dat Bas en Sandy (een gehuwd pleegouderpaar) Jamie (hun pleegkind) adopteren. Jamie krijgt dan in beginsel de achternaam van Bas. Bas en Sandy kunnen er ook voor kiezen dat Jamie de achternaam van Sandy krijgt, zijn eigen achternaam houdt, een combinatie van de achternamen van Bas en Sandy krijgt, of een combinatie van zijn eigen achternaam en de achternaam van ofwel Bas ofwel Sandy.
- Zijn de adoptieouders niet met elkaar getrouwd of is er sprake van getrouwde adoptieouders van hetzelfde geslacht, dan is de hoofdregel dat het kind de achternaam houdt die het heeft. Maar de adoptieouders

kunnen er ook voor kiezen om het kind de achternaam van één van hen beiden te geven, een combinatie van de achternamen van de adoptieouders, of een combinatie van de oorspronkelijke achternaam van het kind en de achternaam van één van de adoptieouders.

Denk aan de situatie dat twee vrouwen met elkaar getrouwd zijn, ieder een kind krijgen en vervolgens elkaars kind over en weer adopteren. In dat geval houdt het kind de achternaam van de biologische moeder. Het principe van naamseenheid (art. 1:5 lid 8 BW) dat we eerder bespraken, wordt hiermee losgelaten. Maar ook in dit geval kunnen ouders er dus voor kiezen om af te wijken van de hoofdregel.

- Als een kind wordt geadopteerd door een echtgenoot, geregistreerd partner of levensgezel van zijn vader of moeder, dan houdt het kind in beginsel zijn eigen achternaam. De ouder en adoptieouder kunnen ervoor kiezen om hiervan af te wijken en het kind de achternaam van de adoptieouder geven, een combinatie van de achternamen van de ouder en de adoptieouder, of een combinatie van de oorspronkelijke achternaam van het kind en de ouder of de adoptieouder.
- Als een kind door adoptie in familierechtelijke betrekking tot één adoptieouder komt te staan, heeft het kind de achternaam van die adoptieouder, tenzij die ouder ervoor kiest dat het kind zijn oorspronkelijke achternaam al dan niet in combinatie met de oorspronkelijke achternaam van het kind in een vrij te bepalen volgorde zal hebben.

CASUS | Welke achternaam?

Stel dat Brian, de vader van Dylan, overlijdt. Dylan had vanaf zijn geboorte de achternaam van zijn vader. Een paar jaar later wordt Dylan door de nieuwe partner van Mia geadopteerd. Dylan houdt de achternaam van Brian, tenzij Mia en haar partner (de adoptieouder) ervoor kiezen dat hij de achternaam van Mia of die van haar partner

krijgt. Ook kunnen ze ervoor kiezen dat Dylan een gecombineerde achternaam krijgt. De mogelijkheden zijn dan: een combinatie van de achternamen van Mia en haar partner, een combinatie van Dylans oorspronkelijke achternaam en Mia's achternaam, of een combinatie van Dylans oorspronkelijke achternaam en de partners achternaam.

In alle gevallen van adoptie geldt dat als het kind 16 jaar of ouder is, het zelf beslist welke achternaam hij of zij heeft (art. 1:5 lid 7 BW). Verder geldt ook bij adoptie een limiet van het aantal mogelijke combinaties van achternamen (art. 1:5 lid 14 BW). Als bij adoptie wordt gekozen voor een achternaam van één van de adoptieouders in combinatie met de oorspronkelijke achternaam van het kind, en er is al sprake van een gecombineerde achternaam bij de adoptieouder, dan kan maximaal één achternaam uit de combinatie worden doorgegeven. Wanneer het adoptiekind oorspronkelijk een gecombineerde achternaam heeft en er wordt gekozen voor een combinatie van de achternaam van één van de adoptieouders en het kind, dan kan maximaal één achternaam van de oorspronkelijk achternaam van het kind worden gekozen.

1.6.3 Wijziging geslachtsnaam

We zagen eerder dat iemand de voornaam of voornamen heeft die in zijn geboorteakte zijn opgenomen. Ook ten aanzien van de achternaam speelt de geboorteakte een belangrijke rol. Art. 1:6 BW bepaalt namelijk dat iemands geslachtsnaam dwingend wordt bewezen door de akte van geboorte. Met andere woorden: de achternaam die op een geboorteakte is opgenomen is het bewijs van iemands achternaam. Alleen als er rechtsgeldig tegenbewijs wordt geleverd is deze bepaling niet van toepassing. Dit bewijs kan bijvoorbeeld een rechterlijke adoptie-uitspraak zijn of een koninklijk besluit waarin de achternaam is gewijzigd.

[rtlnieuws.nl](https://www.rtlnieuws.nl)

25 juni 2021, geraadpleegd op 16 april 2025

Hierom speelt Memphis Depay zonder achternaam op zijn shirt

Voetbalkenners weten al langer van het besluit van Memphis dat hij nam in 2012. Toen de aanvaller debuteerde in het basiselftal van PSV speelde hij nog met zijn achternaam op het shirt. Ook bij Oranje heeft Memphis ooit met zijn achternaam op zijn shirt rondgelopen. Dat hij daar later toch van afzag, heeft alles van doen met de relatie met zijn vader. Van Virgil van Dijk is ook bekend dat hij alleen met zijn voornaam op de achterkant van zijn shirt speelt.

Hoewel Virgil van Dijk en Memphis Depay hebben besloten hun naam te behouden, zijn er ook Nederlanders die ervoor kiezen hun daadwerkelijke naam aan te passen. Nederland telt zo'n 300.000 verschillende achternamen en de laatste jaren is er een flinke stijging van het aantal naamsveranderingen. Wel blijkt uit nadere cijfers dat de meeste naamswijzigingen gedaan worden door mensen die de achternaam van hun moeder willen aannemen in plaats van die van hun vader. De 20-jarige Sanne was een van hen: 'Elke keer bij het opschrijven van mijn naam dacht ik aan mijn vader en dat wilde ik niet meer.'

Op grond van art. 1:7 lid 1 BW kan de achternaam van een meerderjarige op zijn verzoek worden gewijzigd. Dit gebeurt bij koninklijk besluit. Het verzoek tot naamswijziging wordt door het ministerie van Justitie en Veiligheid beoordeeld. Als het verzoek wordt toegewezen, dan wordt de naamswijziging vastgelegd in een koninklijk besluit en opgenomen in de Basisregistratie Personen (BRP).

Overzicht proces naamwijziging

Stap 1 – Indienen aanvraagformulier

Het ingevulde aanvraagformulier – te vinden op [justis.nl](https://www.justis.nl) – moet vergezeld gaan van een aantal andere documenten, afhankelijk van het soort aanvraag. Er zijn verschillende soorten naamswijzigingen, waardoor er ook verschillende soorten verzoeken om naamswijziging bestaan.

Stap 2 – Controleren aanvraag

Justis controleert de aanvraag na ontvangst daarvan en na betaling van de kosten. Er zal contact worden opgenomen met andere belanghebbenden; denk aan een andere ouder.

Stap 3 – Besluit en bezwaar

Normaal gesproken volgt een besluit binnen twintig weken na het indienen van de aanvraag. Daarna geldt een periode van zes weken waarbinnen bezwaar tegen het besluit kan worden gemaakt.

Stap 4 – Koninklijk Besluit

Bij goedkeuring van de naamsverandering wordt de naam veranderd bij Koninklijk Besluit. Het ministerie van Justitie stuurt de aanvrager een officieel uittreksel van dit Koninklijk Besluit.

Wijziging van een achternaam is mogelijk in de volgende gevallen:

- de achternaam wijzigen in die van de andere ouder of in een gecombineerde achternaam na echtscheiding van ouders;
- ongedaan maken van een naamswijziging die plaatsvond toen iemand minderjarig was;
- naamskeuze van de ouders herzien;
- dezelfde naamswijziging als die van de ouder;
- naamswijziging in de oorspronkelijke achternaam na ontbinding van een in het buitenland gesloten huwelijk waarbij automatisch de achternaam van de echtgenoot is toegekend;
- een niet-Nederlands klinkende achternaam wijzigen bij of na verkrijging Nederlanderschap, bijvoorbeeld 'Grzska';
- een onwettelijke (niet passende/onfatsoenlijke) of bespottelijke achternaam wijzigen, bijvoorbeeld de naam 'Blind' terwijl iemand oogarts is of de naam 'Pooier' of 'Poepjes';
- een veelvoorkomende achternaam wijzigen, bijvoorbeeld 'Jansen';
- een onjuist gespelde achternaam door een fout bij de invoering van de akte van de burgerlijke stand in 1810-1838;

- een vernederlandste achternaam wijzigen in de oorspronkelijke Friese versie;
- een achternaam toevoegen als eerder door iemands voorouders een dubbele naam werd gebruikt;
- een achternaam toevoegen die is uitgestorven of met uitsterven wordt bedreigd;
- een achternaam wijzigen van iemand met een dubbele nationaliteit;
- als er sprake is van psychische hinder (dit moet worden aangetoond met een rapport van een onafhankelijke psycholoog of psychiater, waaruit blijkt dat het hebben van een achternaam of het juist niet hebben van een achternaam iemands lichamelijke of psychische gezondheid ernstig schaadt; denk aan de situatie dat iemand seksueel misbruikt is door haar vader wiens achternaam zij heeft, waardoor zij dagelijks wordt herinnerd aan het misbruik);
- als de ouder wiens achternaam iemand draagt een bepaald misdrijf heeft gepleegd en daarvoor onherroepelijk is veroordeeld. Het misdrijf moet gericht zijn tegen degene die het wijzigingsverzoek doet, de levenspartner van verzoeker, een familielid (eerste of tweede graad) van verzoeker of de levenspartner van dat familielid (stel dat een man zijn vrouw doodt en daarvoor wordt veroordeeld tot twaalf jaar gevangenisstraf; in een dergelijke situatie zouden eventuele kinderen een succesvol verzoek tot naamswijziging kunnen doen);
- het wijzigen van een adoptienaam in de oorspronkelijke achternaam.

Tot slot bepaalt art. 1:9 BW dat wanneer iemand trouwt (of een geregistreerd partnerschap aangaat), hij het recht heeft de achternaam van zijn partner te gebruiken in plaats van zijn eigen naam. Ook mag hij de achternaam van zijn partner voor of na zijn eigen naam gebruiken. Na ontbinding van het huwelijk of geregistreerd partnerschap mag iemand de naam van zijn ex-partner blijven gebruiken. Dit verandert wanneer iemand een nieuw huwelijk of partnerschap aangaat, of wanneer de rechter iemand op verzoek van de voormalige partner verbiedt diens achternaam nog langer te gebruiken.

CASUS | Mia's achternaam

Toen Mia en Brian met elkaar trouwden, heeft Mia ervoor gekozen voortaan de achternaam van Brian (Stevens) te gebruiken. Na de echtscheiding is Mia de achternaam Stevens blijven gebruiken, omdat hun

zoontje Dylan ook Stevens heet. Als Mia met iemand anders in het huwelijk zou treden, dan mag zij Brians achternaam niet langer gebruiken.

Tussenvragen

1.10

Liv en Ronnie zijn getrouwd. Op zeker moment wordt hun dochtertje Mascha geboren. Liv en Ronnie willen graag dat Mascha de achternaam krijgt van Livs lievelingstante, die een paar maanden eerder is overleden. Is dit mogelijk? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

1.11

Stel dat Mascha uiteindelijk de achternaam van haar vader krijgt. Voordat Liv met Ronnie trouwde, had zij al een zoon, Marco. Het is niet bekend wie de biologische vader van Marco is en hij beschouwt Ronnie als zijn vader. Op zeker moment wordt Marco geadopteerd door Ronnie. Kan Marco de achternaam van Ronnie krijgen?

Samenvatting

Persoon: degene die drager van rechten en verplichtingen kan zijn.
Rechtsbevoegdheid: het kunnen hebben van rechten en verplichtingen.
Iedereen in Nederland is rechtsbevoegd. Persoonlijkheid begint bij de geboorte en eindigt als iemand overlijdt.

Biologische bloedverwantschap: relatie tussen personen op basis van geboorte.

Juridische bloedverwantschap (familierechtelijke betrekking): juridische relatie tussen personen.

Iedereen heeft recht op family life. Dit is het hebben van een nauwe persoonlijke betrekking met een ander. Mogelijke situaties family life:

- tussen echtgenoten (samenwoning niet vereist);
- tussen een man en een vrouw die een relatie hebben vergelijkbaar met een huwelijk (samenwoning niet vereist);
- tussen ouders en een uit hun huwelijk geboren kind (vanaf het moment van geboorte; samenwoning niet vereist);
- tussen ongehuwde, langdurig samenwonende ouders en hun kind;
- tussen moeder en kind;
- tussen de ouder die het kind heeft erkend en het kind;
- tussen de biologische vader en het kind (er moet sprake zijn van bijkomende omstandigheden);
- tussen naaste bloedverwanten en het kind (er moet een nauwe persoonlijke betrekking bestaan);
- tussen pleegouders of opvangouders en kind;
- tussen een niet-biologische ouder en kind.

Elk kind heeft recht op een naam. Iemand heeft de voornaam of voornamen die in zijn geboorteakte zijn opgenomen.

Als een kind bij geboorte in familierechtelijke betrekking staat tot twee ouders, dan mogen de ouders de geslachtsnaam van hun kind kiezen. Dit kan de naam van één van de ouders zijn of een combinatie van hun namen. De naamskeuze geldt voor alle volgende kinderen van de ouders. Maken ouders geen keuze, dan krijgt het kind de naam van de vader of de duomoeder. Wanneer een kind alleen in familierechtelijke betrekking tot de moeder staat, dan krijgt het haar achternaam.

Iemands geslachtsnaam wordt dwingend bewezen door de geboorteakte. De achternaam van een meerderjarige kan op zijn verzoek worden gewijzigd. Dit gebeurt bij koninklijk besluit.

Wanneer iemand trouwt/een geregistreerd partnerschap aangaat, heeft hij het recht de achternaam van zijn echtgenoot/partner te gebruiken in plaats van zijn eigen naam, of vóór of na zijn eigen naam.

Studie-eindvragen

Casus 1.1

Joris is getrouwd met Sarah. Joris werkt bij het Juridisch Loket en Sarah werkt voor Stichting Rechtshulp. Ze hebben twee kinderen: Xara en Milan. Joris heeft een broer en een zus, beiden werkzaam op een middelbare school. Sarah heeft alleen een zus. Joris is recentelijk voor het eerst oom geworden door de geboorte van Mandy, het dochttertje van zijn broer en schoonzus. De ouders van Joris en Sarah zijn allemaal nog in leven.

- 1.1 Maak een lijst van alle personen in casus 1.1 en geef aan of ze natuurlijke personen of rechtspersonen zijn.
- 1.2 Maak in een figuur inzichtelijk wat het bloedverwantschap is van alle personen die genoemd worden in casus 1.1.
- 1.3 Bij de geboorteaangifte van Xara maken Joris en Sarah geen keuze ten aanzien van haar achternaam. Welke achternaam krijgt Xara?
- 1.4 Heeft dit gevolgen voor de achternaam van Milan?
- 1.5 In welke graad zijn Mandy en Xara bloedverwant van elkaar?

Casus 1.1 (vervolg)

Het gaat niet goed met het huwelijk van Joris en Sarah en ze besluiten om te gaan scheiden. Sarah wil dat de achternaam van de kinderen wordt gewijzigd in haar achternaam. Joris is het daar niet mee eens. Na vele heftige ruzies komen ze tot een compromis: Xara krijgt de achternaam van Sarah en Milan houdt de achternaam van Joris.

- 1.6 Kunnen Sarah en Joris de achternaam van Xara laten wijzigen? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

Aanvullende informatie en (voorbeeld)antwoorden op de tussen- en studie-eindvragen vind je op www.studiemeister.noordhoff.nl.